

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

О. Малікова, доц.

СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОГО ФРЕЙМУ РЕЛІГІЙНОГО КОНЦЕПТУ *DIVINE LOVE* (на матеріалі англomовного християнського теологічного дискурсу)

*У статті досліджуються особливості дискурсивної реалізації лінгвокультурного релігійного концепту *DIVINE LOVE* в християнському теологічному дискурсі.*

Ключові слова: лінгвокультурний релігійний концепт, християнський теологічний дискурс, фрейм-структура.

*В статье исследуются особенности дискурсивной реализации лингвокультурного религиозного концепта *DIVINE LOVE* в христианском теологическом дискурсе.*

Ключевые слова: лингвокультурный религиозный концепт, христианский теологический дискурс, фрейм-структура.

*The article deals with the peculiarities of discourse realization of lingvocultural and religious concept *DIVINE LOVE* in Christian theological discourse.*

Key words: cultural and religious concept, Christian theological discourse, frame-structure.

Если жизнь ума есть просвещение познания, а сей свет рождается от любви к Богу: то хорошо сказано, что нет ничего выше Божественной любви.

Преподобный Максим Исповедник

Антропологічна парадигма, яка домінує в сучасній лінгвістиці, сприяла зверненню уваги науковців до досліджень взаємозв'язку ментальних, мовних та культурних факторів у процесі осмислення людиною певних фрагментів реальної дійсності. Окреслена проблема належить до предметного кола багатьох наук, у тому числі й лінгвокультурології, яка покликана вивчати вербалізовані одиниці концептуальної картини світу, які визначають особливості менталітету певної спільноти (В.А. Маслова, О.Т. Хроленко, В.В. Воробйов). Концептуальна картина світу інтегрує всі продукти мисленнєвої діяльності людини як національно специфічні "базові моделі світобачення" (О.О. Селіванова, Л.А. Лисиченко, В.А. Маслова). Натомість мовна картина світу фіксує засобами вербального вираження найсуттєвіші для її носіїв прояви власного внутрішнього світу та навколишнього середовища (І.О. Голубовська, О.С. Кубрякова). Таким чином мова розглядається як засіб вираження явищ культури, під якою розуміють сформовані та закріплені історично уявлення соціальної спільноти, виражені у відповідних проявах поведінки та артефактах (М. Кучкер, С. Шмід, А. Раймер, М. Ріхтер).

Дискурс є природним середовищем існування концепту. Засоби його вербалізації є особистісною інтерпретацією загального соціокультурного знання про відображуваний концептом феномен. Аналіз концепту як ментальної одиниці передбачає побудову фреймових структур, що репрезентують цей концепт як ментальну структуру.

Вивчення особливостей функціонування концептів у специфічних типах дискурсу вносить уточнення в розуміння феноменології концепту. Тому дослідження теологічної прози християнської лінгвокультури з огляду на проблеми лінгвоконцептології і дискурсології залишається одним із важливих завдань сучасного мовознавства, зокрема релігійного, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Методологічним підґрунтям даного дослідження є застосування інтерпретаційних методик, які дозволяють встановити лінгвокультурний зміст концепту із залученням методики фреймового моделювання значення з опорою на когнітивну метафору як найбільш продуктивний спосіб концептуалізації.

Незважаючи на зростаючий інтерес до теологічного дискурсу, концепт *DIVINE LOVE* ще не був предметом комплексного когнітивно-дискурсивного аналізу, що й визначає наукову новизну даного дослідження.

Об'єктом даного дослідження є концепт *DIVINE LOVE*, а предметом – особливості дискурсивної реалізації засобів вербалізації даного концепту в текстах теологічного дискурсу християнської лінгвокультури.

Матеріалом дослідження слугували проповіді, теологічні статті, твори, афористичні вирази богословів і філософів різних християнських конфесій, зокрема архієпископа Калістоса Уера, митрополита Антонія Сурожського, священномонаха Серафіма Роуза, доктора історичної теології Джорджа Карея та ін.

Мета дослідження – виявлення семантичних компонентів фреймової структури концепту *DIVINE LOVE* на основі аналізу засобів його вербалізації в християнському теологічному дискурсі.

Концепти, як "кванти знання" (визначення О.С. Кубрякової), виступають фундаментальними одиницями, що посідають центральне місце у метамові мовознавчої науки. Поняття "концепт", засоби його визначення, структура, типи, а також особливості репрезентації в мові знаходяться в центрі уваги сучасних мовознавців (О.В. Александрова, Н.Ф. Алєфіренко, Н.Д. Арутюнова, Л.Л. Баранова, Н.Н. Болдирев, А. Вєжбицька, О.Д. Вишнякова, В.І. Карасик, О.С. Кубрякова, Г.Г. Молчанова, М.В. Нікітін, З.Д. Попова, О.Н. Прохорова, І.А. Стернін, Г.Г. Слышкін, В.Н. Телія, Л.О. Чернейко, С.Г. Воркачев, І.С. Шевченко, А.П. Мартинюк, Г.О. Золотова, А.М. Приходько, З.Д. Попова, Л.П. Іванова, О.М. Кагановська, В.І. Карасик, Т.О. Космеда, Д.С. Ліхачев, В.А. Маслова, Т.В. Радзієвська, Ю.С. Степанов, Ж. Делез, Ф. Гваттарі).

Найбільш релевантним для даного дослідження є когнітивно-дискурсивний напрям, оскільки, концепт реально існує лише як ментальний стан індивіда в процесі мисленнєво-мовленнєвої діяльності, даний досліднику в одиницях мови, що відбивають усі його грані, актуалізуючись у розмаїтті соціокультурних контекстів [1, с. 10]. Когнітивно-дискурсивний підхід є найбільш продуктивним для даного дослідження ще й тому, що він інтегрує лінгвокультурологічний, семантико-когнітивний і особистісний підхід, згідно якого концепт виникає в свідомості людини не лише на основі словникових значень слів, а є результатом зіткнення цих значень з особистим досвідом людини, тобто концепт виступає посередником між словом та дійсністю (Д.С. Ліхачов, С.О. Аскольдов, О.С. Кубрякова) [3, с.107]. Отже, здійснення плідного і повноцінного дослідження концепту є можливим лише у площині дискурсу де слово живе, розвивається як живий організм і животворна сила. Саме в дискурсі реалізу-

ються основні складові лінгвокультурного концепту: поняттєвої, образної, оцінної та особистісної.

Аналіз особливостей фреймової організації концепту DIVINE LOVE в розмаїтті дискурсивних контекстів здійснюється з використанням дискурсивних методик, зокрема, методики когнітивної інтерпретації значення, яка залучає експлікатури, імплікатури, пресупозиції дискурсу і дає можливість розкрити у повноті як понятійний зміст концепту, так і його образно-оцінні інтерпретації. Методики фреймового моделювання значення з опорою на когнітивну метафору як найбільш продуктивний спосіб концептуалізації використовується в процесі власне концептуального аналізу складових даного концепту. Використання методики дискурс-аналізу в процесі вивчення дискурсивних реалізацій засобів вербалізації концепту дозволяє встановити його базові семантичні ознаки, а саме категоризувальні і асоціативно-образні, що відбивають усі стереотиповані знання, уявлення, вірування, образи, оцінки, припущення, упередження, очікування тощо, асоційовані з феноменом, репрезентованим концептом.

Внутрішнє структурування концепту DIVINE LOVE здійснюється за схемою, запропонованою С.А. Жаботинською, яка складається з базисних фреймів, що формують концептуальну мережу інформаційної системи, демонструючи, за словами С.А. Жаботинської, найбільш узагальнені (схемні) принципи категоризації і організації вербалізованої інформації про оточуючий людину предметний світ. Як зазначає С.А. Жаботинська, в кожному базисному фреймі – предметному, акціональному, посесивному, ідентифікаційному, компаративному – міститься декілька тематично близьких пропозицій, тип яких визначається відповідно до назви фрейму. Ці пропозиції, або пропозиційні схеми є фундаментальними поняттєвими структурами, які використовуються нашим мисленням як інструмент для обробки інформації. Пропозиційні схеми демонструють основні види зв'язків між предметом і його ознаками, які співвідносяться з традиційними відношеннями між поняттєвими сутностями – метонімією, метафорою, розширенням і звуженням значення [2, с. 11-12].

Лінгвокультурні релігійні концепти являють собою базові одиниці релігійної картини світу (релігійної свідомості), в яких фіксуються цінності як окремої мовної особистості, так і лінгвокультурної релігійної спільноти в цілому. Лінгвокультурний релігійний концепт можна також визначити як одиницю релігійної картини світу що є продуктом інтеріоризації релігійних, зокрема теологічних текстів і спілкування з віруючими, і володіє сакральним змістом, відбиваючи ціннісні характеристики знань про відповідний фрагмент картини світу.

Лінгвокультурні концепти вищого рівня – світоглядні універсалії (віра, надія, любов) функціонують в різних типах релігійного дискурсу, який відображає релігійну сферу свідомості. Занурення в культурно-мовне середовище надає складному семантичному утворенню статус лінгвокультурного концепту. Занурення концепту ЛЮБОВ у середовище англомовної християнської лінгвокультури надає даному концепту статусу лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE/BIBLICAL/CHRISTIAN LOVE, який є одним із дискурсотвірних у концептосфері християнського теологічного дискурсу. Цей концепт є однією з трьох концептуальних домінант, що пронизують християнський англомовний теологічний дискурс на семантичному, лексичному, асоціативному, системно-мовному й текстовому рівнях. Божественною любов'ю пронизані всі тексти Священного Писання, починаючи вже з першої книги Буття, оскільки любов – це організуючий початок і рушійна сила всіх подій, які описані в Біблії. Тож, любов

є інтегральною складовою ідейно-змістовного і структурно-організаційного плану Книги Книг.

Теологічний дискурс християнської лінгвокультури є своєрідним біблійним метадискурсом, основним призначенням якого є розкриття сутності Євангельських істин і настанов, основою яких є любов. Християнська релігія – це релігія любові. У даному дослідженні розкриття концептуально-семантичної сутності лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE/BIBLICAL/CHRISTIAN LOVE здійснюється за біблійною схемою: Любов Бога до людей; Любов людей до Бога; Любов людей до оточуючих людей. Зазначимо, що слова *divine*, *biblical*, *Christian*, які використовуються у сполученні зі словом *love* ми розглядаємо як синоніми. Ці слова входять до складу словосполучення, яке є ім'ям досліджуваного концепту. Аналіз функціонування цих слів у християнському теологічному дискурсі свідчить про те, що вони містять одну і ту саму концептуальну сутність.

Основні різновиди біблійної любові (*true biblical love*), покладені в основу фреймової структури лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE/BIBLICAL/CHRISTIAN LOVE: I. GOD'S LOVE FOR US; II. OUR LOVE FOR GOD; III OUR LOVE FOR OTHER PEOPLE і знаходяться у відношеннях причина-наслідок, оскільки любов Бога до людей є причиною виникнення любові у відповідь до Бога і до людей. Така любов є Божественною за своєю природою, оскільки її джерелом є Бог. Про діалектичну єдність між здатністю людини любити Бога та людей згадує Преподобний Максим Сповідник, у творчості якого тема Божественної любові є провідною: "...не любящий ближнього не соблюдає заповіді: а не соблюдающий заповіді не может любить Господа" (Преподобный Максим Исповедник "Главы о любви").

Використання ідентифікаційного базисного фрейму для структурування семантичного наповнення слотів фрейм-структури лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE/BIBLICAL/CHRISTIAN LOVE на кожному із зазначених рівнів дозволяє зробити наступні спостереження.

Ідентифікаційний фрейм, де дві предметних сутності об'єднуються зв'язкою *e (is)*, моделює відношення "ДЕХТО/ДЕЩО-ідентифікатив є "ДЕЩО-ідентифікатор", які представляють собою узагальнену ідентифікаційну схему. Ці відношення моделюються за пропозиційними схемами специфікації і генералізації. Слот, який формується за пропозиційною схемою специфікації [DIVINE LOVE (ідентифікатив) є ДЕХТО/ДЕЩО (специфікатор)], співвідносить ідентифікатив з варіабельним таксоном, який уточнює характеристику ідентифікатива і переводить поняття про нього у більш конкретний план. Слот, який формується за пропозиційною схемою генералізації [DIVINE LOVE (ідентифікатив) є ДЕХТО/ДЕЩО (генералізатор)] співвідносить ідентифікатив з варіабельним таксоном, який узагальнює характеристику ідентифікатива і переводить поняття про нього у більш абстрактний узагальнений план.

На першому рівні фреймової структури досліджуваного концепту

(GOD'S LOVE FOR US) зазначені слоти ідентифікаційного фрейму заповнюються прикладами, які підтверджують, що любов Бога до людей є причиною виникнення любові у людей до Бога та один до одного. Любити Бога і людей означає виконувати Божу заповідь, оскільки любов Бога врятувала людей від гріховного рабства і тому у відповідь вона вимагає від людей покорі, виконання Закону Божого, Закону Любові: **First comes God's love for us. In the Old Testament, God loves Israel and rescues her from slavery. Though this love may involve discipline and judgment, yet he has sworn never to give her up. The people of Israel, for their part, are**

commanded to love God with all their powers, along with their brother-Israelites and the foreigners among them (1, p.167). Тож, у біблійному розумінні любов до Бога ототожнюється з виконанням Його заповіді: *In the Bible it is a fact that loving God is equated with obeying His Word. The two are inseparable.* (2)

Християнський теологічний дискурс відзеркалює біблійне розуміння Божественної любові, сутність якої полягає у жертвності, милосерді, щирості, позбавленні егоїзму. Біблеїсти зауважують, що під час перекладу Біблії з грецької мови на англійську для перекладу грецького слова *agape* (agape – God's Love) перекладачі використовували поруч зі словом любов і слово благодійність (*charity*) з метою висвітлення такої властивості любові Божої як благодійність, милосердя: *This was meant to reinforce the idea that agape is a selfless, giving love. God's Love is unselfish and unconditional. Now we know what is meant by Christian love. Now we know what to strive for...* (3)

У Святому Письмі слово "любов" означає жертвність: *The primary meaning of the word "love" in Scripture is a "purposeful commitment to sacrificial action for another."* Дослідники зазначають, що іменник "Agape" та дієслово "Agapaο" грецького походження використовувалося у Святому Письмі для визначення Божественної любові, яка є жертвою за своєю природою: *This word is a verb used to describe God's divine love. This is the action of totally being committed to the well being of others without regard for their worthiness even unto death. That love was demonstrated by Jesus when He suffered and died for our sins. We, as Christians, are show that unselfish love to others.* (2) Біблійним прототипом наведеного висловлювання є слова Апостола і Євангеліста Іоанна: *"For God so loved the world, that he gave his only begotten Son, that whosoever believeth in him should not perish, but have everlasting life."* (John 3:16): *God's love towards us, His estranged creation, is graphically depicted in the sacrifice He made on our behalf. "Greater love has no one than this, that he lay down his life for his friends"* (John 15:13).

Як бачимо, Вітхозавітне розуміння Божественної любові значно доповнюється і розширюється Новозавітним, де вся повнота любові Божої до людей розкривається в особі Божественного Сина, Ісуса Христа, Його житті, хресних стражданнях, смерті та воскресіння: *In the new Testament the fundamental fact is that God is love, and that there is a richness of love within God. Jesus is the father's "beloved Son", "the only Son" and the son loves the Father. Out of that love flows the divine love for mankind, which shows itself in the coming of Jesus and particularly in his death. The cross is an expression of God's love; in no way is it the action of vindictive deity. The life, death and resurrection of Jesus are part of one loving rescue operation.* (1, p. 167) У своїй проповіді митрополит Антоній Сурожський наголошує, що у Старому заповіті любов міцніше смерті, а в Новому заповіті Божественна любов знищує смерть: *The Holy Scripture says that love is stronger than death. Indeed it is not only stronger than death, it is beyond the death, because it has placed itself by its fullness, its power, its intensity in the realm of the resurrection, in the realm of eternal life. And this is why love is capable of final sacrifice, not only of giving and of receiving but of laying down one's life, because this life, if it is given, is also possessed in its fullness. It is plenitude of life which finds expression in final sacrifice.* (4) Думка про те, що Божественна любов є величезним даром є провідною у працях богословів: *The words "Divine Love" have been used in many contexts to convey different meanings.*

But in the context of our Heavenly Father, Divine Love is the greatest gift in all the universe. It transcends all else that can assist humankind fulfill their dreams of happiness and have them resolved within themselves. God's Divine Love is the one thing in all of God's infinite universe that can bring about eternal life and everlasting happiness in the Celestial Kingdom. (5)

На основі аналізу наведених прикладів можна виділити корпус мовних одиниць різних мовних рівнів, які заповнюють слоти ідентифікаційного фрейму за схемою 1) специфікації і 2) генералізації відповідно на першому рівні фреймової структури досліджуваного концепту: 1) *the coming of Jesus Christ and His death, rejoicement, paying the cost upon the cross, plenitude of life, fullness of life, the greatest of gifts, the sum of all grace; the life, death and resurrection of Jesus Christ; Divine love can bring about eternal life and everlasting happiness in the Celestial Kingdom; the greatness of His gift when He gives us His Son;* 2) *the divine love for mankind, the action of vindictive deity, loving rescue operation, the realm of resurrection, the realm of eternity, the cross is an expression of God's love, final sacrifice.*

На другому рівні фреймової структури досліджуваного концепту (OUR LOVE FOR GOD) слоти ідентифікаційного фрейму заповнюються прикладами, які підтверджують, що любов людини до Бога виникає у відповідь на прояв любові Бога до людини і має маніфестуватися у виконанні всіх Божих заповідей. *But Jesus endorses the great commandment, "You shall love the Lord your God..." And in John's gospel he emphasizes that we show our love for God by obeying Him.* (1, p.167). *If we will make it good indeed that we love God, we must keep His commandments; we must not keep one but all; it must be universal obedience fetched from the heart-root, and that out of love.* (6) Зазначимо, що слово "commended" походить від грецького слова "sunisthmi" (soon-is-tay-mee), яке позначає "to place together" or "to introduce one to another." Біблійне розуміння любові відрізняється від секуляризованого, оскільки любити Бога у біблійному розумінні (як у Старому так і у Новому Заповітах) означає виконувати закон Божий: *To love God is to love and obey His word – His law – His commandments. In other words, love is lawfulness. Such a thought seems contradictory to our worldly concept of "love," which reveals our unbiblical thinking on this matter. David understood the relationship between God's law and demonstrating genuine love for God. Note David's words in Psalm 119: "Oh, how I love your law" (vs. 7). "I reach out my hands for your commandments, which I love..." (vs. 48). Should this not be true of us under the New Covenant? (7)*

Архієпископ Калістос Уер наголошує на важливості для людини встановлення особистих відносин з Богом, що стає можливим коли людина здатна сприймати Бога не як абстракцію, а як живу особистість. Основою таких відносин є віра: *Faith, then, signifies a personal relationship with God; a relationship as yet incomplete and faltering, yet none the less real. It is to know God not as a theory or an abstract principle, but as a person.* (8, p.45) Ставлення християн до Бога як до живої особистості засновано на Християнській доктрині про Боговтілення (що була проголошена на 1-му Єфеському Єкуменічному Соборі у 325), згідно з якою Ісус Христос є абсолютним Богом і абсолютною людиною, Другою Іпостассю Пресвятої Трійці. Тому для християн любов Бога ототожнюється з люблячим Ісусом, який є конкретною, реальною історичною особистістю. На цей факт звертає увагу доктор теології М. В. Хофман, розмірковуючи про різницю між християнською і мусульманською концепціями Божественної любові *"Divine Love, faithfully having*

become visible in Jesus Christ, is the way towards hope for mankind." To put it another way, Jesus Christ is the essence of Christianity – not an idea, not a programme, not an ideology, but a person (9). На основі аналізу наведених прикладів можна виділити корпус мовних одиниць різних мовних рівнів, які заповнюють слоти індифікативного фрейму за схемами 1) специфікації і 2) генералізації відповідно до другого рівня фреймової структури досліджуваного концепту: 1) *we must not keep one but all commandments, universal obedience fetched from the heart-root, and that out of love, personal love to God, we show our love for God by obeying Him, personal relationship with God; to know God not as a theory or an abstract principle, but as a person.* 2) *obedience, the great commandment, lawfulness.*

На третьому рівні фреймової структури досліджуваного концепту (OUR LOVE FOR OTHER PEOPLE) слоти ідентифікаційного фрейму заповнюються прикладами, які підтверджують, що здатність любити інших людей зароджується в серці людини як відповідь на любов Божу, є результатом і наслідком прояву любові Бога до людей: *Then there follows our love for other people. The Bible stresses that our love for our fellows is in the way of a response to the love of Jesus; ... It is a response to the Spirit within us; It is a response to our being united to Christ as branches are connected to the stem of a vine. Love is His fruit* (1, p.167). Більш того, здатність людини любити людей і ставитись до них як до дітей Божих підтверджує здатність людини любити Бога, адже любов людини до Бога уможлиблює любов людини до інших людей: *What does it mean to "love your neighbor" in the way Jesus commanded us? What does genuine love look like? First of all, I cannot show true love to my neighbor without first loving God. For this reason, the unregenerate are unable to truly love their neighbor, because they do not love God. Paul says that it is possible to give all one has to the poor and even sacrifice his life, but have not love. How do we know that we love our brothers and sisters in Christ? John says, "By this we know we love the children of God, when we love God and keep His commandments" (1 John 5:2). Once again, we find the "C" word. It's inescapable. In order to love my brother, I must obey the commandments of God, as opposed to obeying my own corrupt ideas, as to what determines love.* (2) Любов до людей – це Євангельська заповідь, яка не підлягає обговоренню і тому її виконання є можливим: *Perhaps the most striking aspect of the Bible's teaching on love is that it is presented as a command. It is not primarily a matter of feeling or liking or talking. It has to do with the will. If love is commanded, then to love our brethren or our neighbour or even our enemy is not something which is up for negotiation. If it is commanded then it is possible* (1, p.167). Християнська братська любов є святою, оскільки заснована на щирому бажанні вищого блага для ближнього, що знаходить вираження у підбадьоренні на шляху праведності та нагадуванні слова Божого: *"Christian brotherly love is a holy thing, and not a fleshly sentiment or a loose indifference as to the path we are treading. The exercise of love is to be in strict conformity to the revealed will of God. To love my brother is to have his highest good at heart; to encourage him in the path of righteousness and bring him into remembrance of God's Word.* (10) Християнська любов – це не почуття, а спосіб життя: **Christian Love – Not a Feeling, a Lifestyle** So, what do these scriptures regarding "Christian love" really mean? Is it a warm fuzzy feeling? I don't have a warm fuzzy feeling for everyone I meet, Christian or otherwise – does that mean I'm not saved? No, a "warm fuzzy feeling" is not the biblical definition for

"love". So, what is the Biblical definition for love? Let's search the Scriptures and find out... **Christian Love – Selfless & Giving Love. Christian love is giving to others those things that you would want them to give you if you were in their situation – and it's doing so even if they can't pay you back. In fact, it's doing so especially if they can't pay you back! Christian love is respect for others. It's mercy. It's charity. Christian Love – Christ's Commandment.** Любов є ознакою і характерною рисою учнів Христа: *What's at the heart of Christian love? Jesus said, "By this all will know that you are My disciples, if you have love for one another" (John 13:35). John, inspired by the Holy Spirit, once wrote, "We know that we have passed from death to life, because we love the brethren. He who does not love his brother abides in death" (1 John 3:14). And "by this we know that we love the children of God, when we love God and keep His commandments. For this is the love of God, that we keep His commandments. And His commandments are not burdensome" (1 John 5:2-3).* (11)

Біблійна, християнська любов заснована не на емоціях, а на волі людини, тобто вона є актом вільного і свідомого волевиявлення: *Biblical love of the Lord and for those around us is a matter of one's will....of having the will to love others because Christ loved us. Biblical love will motivate you serve others....no matter what the circumstances, it will sail you through discouragements, and dark times that every believer will go through. It has to do with the will. Yet, it is not automatic...it is some we are to "put on." Paul in Romans 13:8, said to "owe no man anything but to love one another." In verse 10, God tells us "Love worketh no ill to his neighbor: therefore love is the fulfilling of the Law." What is the "amour of light?" It is love...true biblical love that puts the heart in us to live for Christ and serve Him.*

Біблійна, Божественна любов заснована на істині: **Biblical love is based on truth.** *"For God so loved the world, that he gave his only begotten Son, that whosoever believeth in him should not perish, but have everlasting life." John 3:16. This is the truth to all who will by faith received Christ Jesus as their Savior. Love then is based on truth...not emotion.* (2) Божественна любов є абсолютною, заповіддю, дією, а не словами, вона позбавлена егоїзму, є ознакою присутності благодаті Божої і характерною ознакою християнського життя: **Divine or Biblical Love is the opposite of selfishness.** *As Paul puts it, love "is not self-seeking" (1 Corinthians 13:5). That is why so much emphasis is made in Scripture on not merely loving "with words or tongue but with actions and in truth" (1 John 3:18). One may claim to desire another's best interests and still act selfishly. Genuine love will be demonstrated by action wherever that is possible, even if the action is spending your time in prayer for that individual. Also implied by this part of the definition is that loving is a matter of choice. Nothing is said about feeling warm toward the other person, though that may and should be something that follows or is worked on. Love is a command. God's commands are to be obeyed, whether we "feel" like obeying them or not. Love is not a relative thing. It is an absolute standard, a Christian grace that must and will be evident in a Christian's life.* (12) Найвищий ступінь прояву християнської любові – це любов до ворогів. Хоча така заповідь для більшості людей є незбагненою, любов до ворогів також заповідана Богом християнам, оскільки, за християнським віровченням, відсутність такої любові позбавляє людину душевного спокою і в решті решт благодаті Святого Духу. Святий Сілуан Афонський наголошував на необхідності придбання Божого дару любові до всіх

людей без винятку: *"Peace in our souls is impossible unless we beg the Lord with all our hearts to give us love for all men. The Lord knew if we did not love our enemies, we should have no peace of soul, and so He gave us the Commandment, 'Love your enemies.' Unless we love our enemies, we shall only now and then be easy, as it were, in our souls; but if we love our enemies, peace will dwell in us day and night."* (6). Важливою рисою любові, яка має Божественну природу, є те, що вона є ознакою церкви. Як зазначає Тарас Борозенець, церква є втіленням всієї Пресвятої Трійці, яка таємно відображає у всіх аспектах свого буття єдність любові Трьох Божественних іпостасей. Пресвята Трійця є абсолютною любов'ю, якою живе церква Христова [4, с.173]. Ця думка знаходить підтвердження у багатьох теологічних творах: *The church is to be marked by the unity of God the Trinity. Our life together is to reflect that same love, mutual delight and other-person-centredness that characterizes the relationships of the Father, Son and Spirit. And as the world looks on, it will see what appear to be all sorts of irregularities, deviations from the normal paths of behaviour: Christians showing unworldly care and concern for one another. Hearts, wallets and homes cheerfully opened to help those in need. Those from backgrounds you wouldn't normally see together enjoying their unity in Christ. Believers very different from one another but lit by a love of meeting together, of praising their Saviour and taking his word to heart. All these things should be deeply curious irregularities to a watching world: lines of behaviour that do not move in the directions people have come to expect. An orbit of life that is unmistakably different. Instances of deep love that indicate beyond doubt the gravitational pull of a greater and unseen presence. An undeniable sign that this community of believers is being held together by nothing less than a love that is divine in origin. The spectator who begins to extrapolate from these earth-bound irregularities will, in the end, be directed to the perfect heavenly analogue of them all. The only explanation for a church like this can, ultimately, only be the reality of God the Trinity.* (13)

Думку про те, що любов є ознакою церкви розвиває доктор Історичної теології Джордж Карей у творі *"The Christian love"*, наголошуючи, що християнське життя – це не етична система поведінки, а стиль життя, сповненого дієвої любові, що знаходить прояв у виявленні співчуття, непам'ятуванні образ, шуканні примирення тощо, оскільки за словами Ісуса Христа, його учні відрізняються тим, що мають любов між собою: *Love is the mark of the church. The world is to know the disciples of Jesus not by their zeal or doctrinal purity but by the love they have for one another. Love has to be incarnated. Christian living is not a matter of working out an ethical system. There is always a specific person, here in front of you, in a concrete situation. Christian Love is a matter of action. It shows itself in a thousand different forms – in not being snobbish, in not keeping a score of wrongs, in weeping with those who weep, in encouraging, in giving up your "rights", in speaking out, in working together, in seeking reconciliation. It is the "more excellent way"* (1, p.167).

Річ Дім у статті *"The Greatest love"* наголошує, що саме любов Бога, яка розкрилась в особі Ісуса Христа, зробила учнів Христа здатними до найвищого прояву християнської любові, яка є Божественною за своєю природою, до вільної жертвовної любові по відношенню до людей: *It is the love of God in Christ that allows His disciples to voluntarily give up their own lives for others.* На підтвердження цієї думки автор наводить слова Апостола і Євангеліста Іоанна, які є біблійним

прототипом визначення найвищого ступеню християнської любові: *Greater love has no one than this, that he lay down his life for his friends.* (John 15:13). Зразок такої любові показав Ісус Христос: *Jesus Himself fulfilled this greatest love by dying for us so that we could be forgiven of all our sins and have fellowship with God.* Тож, учні і послідовники Христа повинні наслідувати цей зразок: *This example of the extreme love of God is to apply to those who follow Jesus Christ. This is how we know what love is: Jesus Christ laid down His life for us. And we ought to lay down our lives for our brothers* (14). На основі аналізу наведених прикладів можна виділити мовні одиниці різних мовних рівнів, які заповнюють слоти ідифікаційного фрейму на третьому рівні фреймової структури досліджуваного концепту за схемами 1) специфікації і 2) генералізації відповідно: 1) *not a matter of feeling or liking or talking, it has to do with the will, laying down one's life, seeng in men heavenly immortality, not being snobbish, not keeping a score of wrongs, weeping with those who weep, encouraging, giving up your "rights", speaking out, working together, seeking reconciliation; a love of meeting together, of praising their Saviour and taking his word to heart, we ought to lay down our lives for our brothers* 2) *a response to our being united with Christ, a response to the spirit within us, love without discrimination, charity, commandment, a mark of church, a mark of wonderful transformation.*

Отже, використання базового ідентифікаційного фрейму як інструменту обробки мовного матеріалу дало можливість створити трьох-рівневу фреймову структуру лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE LOVE і дослідити особливості семантичного наповнення слотів ідентифікаційного фрейму відповідно до пропозиційних схем специфікації і генералізації. Використання особистісного підходу до аналізу концепту із залученням методики когнітивної інтерпретації дискурсу дало можливість вилучити корпус мовних одиниць різних мовних рівнів (слова, словосполучення, інфінітивні і дієприкметникові звороти, речення), які, відбиваючись у духовній і культурно-релігійній свідомості богословів і філософів різних християнських конфесій, висвітлюють різноманітні грані (ознаки) і розкривають концептуально-семантичну сутність досліджуваного концепту у християнському теологічному дискурсі, яку коротко можна сформулювати таким чином. Старозавітне розуміння Божественної любові значно розширене і поглиблене новозавітним. Християнське (Біблійне) розуміння любові передбачає розвиток таких християнських чеснот як терпіння, прощення, смирення, самозречення, відданості, співчуття, милосердя тощо. Божественна любов позбавлена егоїзму, марнославства, користі, це любов, не за що-небудь або чому-небудь, це любов-прощення, любов-страждання і любов-співстраждання, любов-співчуття, любов-саможертвність, любов-відповідь. Саме така любов уподібнює людину Богу, робить її краще, чистіше, прекрасніше, наближуючи її до Бога. Благородне смирення, яке вимагає великої сили духу і душевної чистоти, є рушійною силою Божественної любові. Отриманню божественного дару любові передують довготривала і болісна робота спрямована на духовне вдосконалення людини. Людина, яка здатна до християнської любові, *Homo amans*, вважається обдарованою всіма дарами Святого Духа, оскільки дар любові є найвищим, який вміщує всі інші.

Перспективним вважаємо розгляд семантичного наповнення фрейм-структури лінгвокультурного релігійного концепту DIVINE LOVE із залученням інших базисних фреймів як інструментів обробки мовного ма-

теріалу, зокрема компаративного, предметного, посе-
сивного і акціонального.

1. Мартинюк А.П. Концепт у дискурсивній парадигмі // Вісник Харківського нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – 206. – № 725. – с. 9-12. 2. Жаботинська С.А. Когнитивна лінгвістика: принципи концептуального моделювання // Лінгвістичні студії. Вип. II. Черкаси: "Січ", 1997. – с. 3-11. 3. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. – Воронеж: Истоки, 2003. – 191 с. 4. Тарас Борозинець. Теологическая диалектика сущего. Философские главы. – Киев, 2010. – 251с.

Джерела ілюстративного матеріалу. 1) Gorge Carey, "A year with the Bible", "Christian love", 2) Cooper Abrams "The Biblical meaning of love" <http://bibletruth.org/msg38.html>, 3) <http://www.allaboutphilosophy.org/gods-love.htm>, 4) Митрополит Антоній Сурожский "The meaning of Christ's commandment of Love" http://www.metropolit-anthony.org.ru/eng/eng_246.htm, 5) <http://www.allaboutphilosophy.org/gods-love.htm> 6) The Golden Treasury

of Puritan Quotations, edited by I. D. E. Thomas, 7) Don Walker "The Meaning of Biblical Love" http://www.preteristarchive.com/PartialPreterism/walker-don_pp_05.html, 8) Kalistos Ware, "The Orthodox way", Cambridge University Press 2001. – 245p., 9) Dr. Murad Wilfried Hofmann "Differences between the Muslim and the Christian Concept of Divine Love" <http://tr.bibliyotek.com/indir/pdf/murad-wilfried-hofmann/>, 10) A.W. Pink Christian Colligation of Apologetics Debate Research The Contrast Between Pagan and Christian Concepts of Charity Evangelism http://www.christiancadre.org/member_contrib/cp_charity.html, 11) <http://www.allaboutphilosophy.org/gods-love.htm> 12) the christian-graces-definition-of-love/A Thimble-full of Theology for Daily Living September 23, 2007 The Christian Graces – Definition of Love By thimblefulloftheology Staff pastor of an evangelical church in Collierville <http://thimblefulloftheology.wordpress.com/2007/09/23/> 13) "Philosophy and Christian Theology" Aug 9, 2012 <http://www.godandscience.org/love/greatest.html>, 14) Rich Deem "The Greatest love" <http://www.godandscience.org/love/greatest.html>.

Надійшла до редколегії 14.09.12

Н. Марченко, доц.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОНЯТЬ "МОВА – КУЛЬТУРА – СУСПІЛЬСТВО" У СУЧАСНІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У статті розглянуто взаємозв'язок понять "мова – культура – суспільство" у сучасній мовній картині та в життєдайності індивідуума і суспільства в цілому. Особлива увага приділяється взаємодії цих понять у мультикультурному суспільстві, в якому комунікація між індивідуумами визначається впливом як мовних, так і поза мовних чинників.
Ключові слова: комунікація, мова, мислення, міжкультурні контакти, свідомість, функції мови.

В статті розглянуто взаємозв'язок понять "мова – культура – суспільство" в сучасній мовній картині та в життєдайності індивідуума і суспільства в цілому. Особлива увага приділяється взаємодії цих понять у мультикультурному суспільстві, в якому комунікація між індивідуумами визначається впливом як мовних, так і поза мовних чинників.
Ключевые слова: коммуникация, язык, мышление, межкультурные контакты, сознание, функции языка.

The article deals with the interconnection of conceptions "language – culture – society" by the vital activity of person and society. It has been attracted the attention on the interconnection of these conceptions in the cross-cultural society, which relations between the persons come under linguistically and extra linguistically factors influence.

Key words: communication, language, mind, cross-cultural contacts, consciousness, functions of language.

"Мова – прадавня поезія"
М. Мюллер

Мова як головний засіб спілкування у межах окремих етнічних спільностей і як форма реального існування свідомості не лише для індивідуума, а й для суспільства є знаряддям мислення індивідуума, що здійснюється у всіх формах і структурах, в яких закріплено й узагальнено пізнавальний та соціально-історичний досвід людства. Мова та мислення як діалектична єдність процесу відображення людської діяльності функціонують через зіставлення, перетворення та взаємозв'язок пізнавальних образів у свідомості індивідуума. За допомогою мови, мислення та певних символічних значень штучно створюється середовище існування [4, с.233], під яким розуміється поняття "культура". Уже тривалий час у мовознавчій думці ведуться дискусії стосовно співвідношення понять "мова" та "культура" у життєдіяльності людини, а останнім часом до цієї дискусії додалося ще й поняття "суспільство", хоч з початку існування наукової думки переважною більшістю мислителів ці поняття трактувалися як невід'ємні чинники життєдіяльності людини, попри те, що їх намагалися розглядати окремо, що залежало, переважним чином, від "панівної" світоглядної позиції у тому або іншому суспільстві, оскільки суспільство як сукупність усіх засобів взаємодії та форм об'єднання людей, що склалися історично, окрім того, що має спільну територію, визначається ще й загальними культурними цінностями та соціальними нормами, що характеризуються соціокультурною ідентичністю її членів [4, с.118]. Мовознавець І. Голубовська, узагальнюючи існуючі у мовознавстві точки зору, визначає такі концепції співвідношення "мови" та "культури":

– Мова як суверенний культурі феномен, як певне автономне щодо культури утворення;

– Мова як складова, інтегративна частина культури;

– Мова як знаряддя культури, її духовний інструмент, що формує свого носія, нав'язує останньому зафіксоване у мовних формах бачення світу, визначає образ мислення й почуттів користувача мови [3, с.84]. Як бачимо, мова як основний засіб спілкування є відображенням пізнавального світогляду людини у всіх його вимірах. У триаді "мова – культура – суспільство" взаємозв'язок цих понять – нероздільний, оскільки вони не можуть існувати один без одного. Мова є відображенням і культури, і суспільства, як і кожна культура, так і кожне суспільство відрізняється від собі подібних понять насамперед за допомогою мови, що й визначає актуальність даного дослідження, в якому розглядаються "невидимі" переплетіння у співвідношенні "мова – культура – суспільство". Прикладом такого взаємозв'язку може послужити одне з тверджень Юргена Хабермаса, який розглядав з погляду філософії лінгвістики еквівалентність трьох основних функцій мови та їх спільного походження, що можна порівняти із зазначеним угорі співвідношенням. Філософ пише, що "в елементарних мовленнєвих актах віднайдена структура з трьома перехресними компонентами: пропозиціональний компонент – для опису існуючого порядку речей (або згадування про нього); ілюкутивний компонент – задля встановлення міжособистісних відносин; і, нарешті, мовний компонент, що висловлює наміри учасників діалогу", тобто – комунікантив. "Комплексне пояснення з позиції теорії мовленнєвого акту цих лінгвістичних функцій", пише далі науковець, "має наслідки, що стосуватимуться:

а) теорії розвитку значення слів;

б) онтологічних передумов комунікативної теорії;

в) самого поняття раціональності...";

а вони – ці три пункти – "г) безпосередньо стосуються не лише нового напрямку в критиці інструментально-